



Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova



**SÎNT COPIL –
AM DREPTURI!**



Chișinău 2013

Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova



SÎNT COPIL – AM DREPTURI!

Chișinău 2013

COPIUL ARE DREPTUL:

Conform Convenției cu privire la drepturile copilului, adoptata de Adunarea Generala a Organizației Națiunilor Unite, prin copil se înțelege orice ființă umana sub vârsta de 18 ani, exceptînd cazurile în care legea aplicabila copilului stabilește limita majoratului sub această vîrstă.

Moldova este parte a acestei Convenții. Reglementările Convenției au prioritate în raport cu legislația națională, atunci, cînd aceste norme se contrazic, sînt aplicate prevederile Convenției.

DREPTURILE DE BAZĂ ALE COPILULUI:

- Copilul are dreptul la familie;
- Copilul are dreptul la grijă și apărare din partea statului, dacă lipsește sau temporar lipsește grija din partea părinților;
- Copilul are dreptul să frecventeze școala și să învețe;
- Copilul are dreptul la egalitate;
- Copilul are dreptul să-și exprime propria opinie;
- Copilul are dreptul să aibă propria opinie;
- Copilul are dreptul la un nume și la cetățenie;
- Copilul are dreptul să obțină informație;
- Copilul are dreptul la apărare de violență și rele tratamente;
- Copilul are dreptul la asistență;
- Copilul are dreptul la odihnă;
- Copilul are dreptul la ajutor suplimentar din partea statului, în cazul unor necesități deosebite (de exemplu, copiii cu dizabilități).

CE DREPTURI AU COPIII ÎN FUNCȚIE DE VÎRSTĂ?



Copilul are dreptul la viață!!!

Cînd se naște, un copil capătă dreptul la cetățenie, are drepturi civile, are dreptul la un nume, la un nume de familie, are dreptul să trăiască și să fie educat în familie, să-și cunoască părinții, are dreptul ca părinții să-i apere interesele și drepturile, prevăzute de lege.

Fiecare copil are dreptul la proprietate. Copilul folosește dreptul la proprietate în limitele legii și în ordinea stabilită de aceasta.



Pe numele copilului poate fi deschis un cont în bancă. Copilul are dreptul la locuință, la alimentație corespunzătoare, asistență medicală, la distracții.

Dreptul copilului de a trăi și de a fi educat în familie

Fiecare copil are dreptul să trăiască și să crească într-o familie, pe cât este posibil acest lucru, are dreptul de a-și cunoaște părinții, să se bucure de grija părinților, dreptul de a locui cu ei, cu excepția cazului în cazul în care acest lucru este contrar intereselor sale.

Fiecare copil are o mare nevoie să aibă mamă și tată, care îl vor iubi și vor avea grijă de el.

Copilul are dreptul să crească alături de părinții săi. Copilul are dreptul să fie crescut într-o atmosferă de afecțiune și de securitate materială și morală. Copilul are dreptul de a primi o educație care să îi permită dezvoltarea aptitudinilor și personalității sale, copilul are dreptul să îi fie respectată demnitatea. Dreptul copilului la viață, dreptul la integritate fizică și psihică sînt garantate.

Copilul are dreptul la respectarea personalității și individualității sale și nu poate fi supus pedepselor fizice sau altor tratamente umilitoare ori degradante.

Copilul are dreptul de a fi protejat împotriva oricăror forme de violență, neglijență, abuz sau rele-tratamente. Fiecare copil are dreptul la apărarea onoarei și demnității.

În absența părinților, în cazul de decădere din drepturile părintești, precum și în alte cazuri de pierdere a îngrijirii părintești dreptul copilului de a crește într-o familie este realizat prin tutelă și curatelă.

În cazul în care părinții locuiesc separat, domiciliul unui copil sub vârsta de 14 ani se stabilește de comun acord. În cazul în care nu se ajunge la un astfel de acord referitor la domiciliul copilului, instanța stabilește unde va trăi copilul în interesul superior al copilului și având în vedere opinia sa (de la vârsta de 10 ani copilul poate să își exprime dorința cu cine dintre părinți să trăiască).

Judecata ia în considerare atașamentul copilului pentru fiecare dintre părinți, frați, surori, de vârsta lui, calitățile morale ale tatălui și ale mamei, relația dintre fiecare părinte și copil, posibilitățile pe care le au părinții pentru a crea copilului condiții pentru educație și dezvoltare.



Dreptul copilului de a comunica cu părinții și alte rude



Copilul are dreptul să comunice cu ambii părinți, cu bunicii, frații, surorile, alte rude. Desfacerea căsătoriei părinților, traiul separat de unul dintre părinți nu influențează asupra drepturilor copilului.

Cînd părinții trăiesc separat copilul are dreptul să comunice cu fiecare dintre părinți. Copilul are dreptul de a comunica cu părinții săi chiar și în cazul cînd aceștia locuiesc în altă țară.

Copilul care se află în situații extreme (este reținut, arestat, se află sub strajă sau în instituție medicală) are dreptul să comunice cu părinții lui sau /și cu alte rude în ordinea stabilită de lege.

Dreptul copilului la un nume și numele de familie

Copilul are dreptul la un nume și nume de familie. Imediat după naștere, părinții trebuie să-i dea copilului un nume și să înregistreze nașterea copilului și numele lui prin perfectarea unui certificat de naștere la cel mai apropiat oficiu al stării civile. Numele copilului îi este dat cu acordul părinților.

Numele de familie al copilului este determinat de numele de familie al părinților. Dacă părinții au nume de familie diferite, copilul ia numele de familie al tatălui sau numele de familie al mamei cu acordul părinților.

În absența unui acord între părinți în ceea ce privește numele și (sau) numele de familie al copilului, problema este soluționată de organul de tutelă și custodie.

Copilul poate avea un singur nume sau un nume dublu (format din doua nume) - la cererea părinților.

În cazul în care apare o dispută între părinți cu privire la numele și / sau numele copilului o decizie este luată de tutelă.



Cetățenii Republicii Moldova și persoanele fără cetățenie care locuiesc permanent pe teritoriul Moldovei sunt obligați să aibă din momentul nașterii certificat de naștere.

Buletinul de identitate este eliberat cetățenilor de la naștere pentru a fi folosit pe teritoriul Republicii Moldova și peste hotare în conformitate cu prevederile legale.

Buletinul de identitate este eliberat pentru următoarele perioade:

- a) de la naștere pînă la 10 ani;
- b) de la 10 pînă la 16 ani;
- c) de la 16 pînă la 25 ani, ș.a.;

Poate fi oare schimbat numele copilului?

La solicitarea părinților (a unuia dintre părinți), oficiul stării civile poate schimba numele copilului din actele de stare civilă ale copilului care nu a atins vîrsta de 16 ani.

Dacă unui dintre părinți și-a schimbat numele, numele copilului poate fi schimbat cu acordul ambilor părinți. Dacă nu există un astfel de acord, decizia va fi luată de organul de tutelă.

Schimbarea numelui copilului care a atins vîrsta de 10 se face numai cu acordul acestuia.

Dacă părinții locuiesc separat și părintele cu care locuiește copilul dorește să dea copilului numele său, organul de tutelă soluționează această întrebare în funcție de interesele copilului luînd în considerație părerea celui alt părinte.

A lua în considerație opinia altui părinte nu este obligatoriu atunci cînd este imposibil de a stabili locul unde se află acest părinte, cînd acest părinte este decăzut din drepturi părintești, recunoscut în incapacitate de exercițiu, de asemenea în cazul eschivării părintelui, fără motive întemeiate, de la creșterea și educarea copilului.

Dreptul copilului la asistență medicală



De la naștere copilului îi este garantată asistența medicală calitativă. Statul garantează acordarea asistenței medicale calificate, organizarea acțiunilor de prevenire a bolilor, de propagare a modului sănătos de viață. Statul recunoaște dreptul copilului de a folosi tehnologiile avansate de tratament, recuperare a sănătății, profilaxie a maladiilor.

În cazul când părinții refuză asistența medicală pentru copilul bolnav, asistența medicală este oferită împotriva dorinței lor, la decizia unui consiliu de medici, luată în prezența unui reprezentant al puterii.

Statul, în conformitate cu legislația în vigoare, asigură asistența medicală gratuită (polița de asigurare) de la naștere pînă la absolvirea școlii, colegiului, universității.

DE LA 3 ANI

Cetățeanul de trei ani are dreptul să frecventeze grădinița.



DE LA 7 ANI

Copilul în vîrstă de la 7 la 14 ani este în drept să încheie de sine stătător:

a) acte juridice curente de mică valoare care se execută la momentul încheierii lor. Aceasta înseamnă că un copil poate să meargă la magazin și să cumpere la cererea părinților pâine, lapte, biscuiți, bomboane, ș.a.;

b) acte juridice de obținere gratuită a unor beneficii care nu necesită autentificare notarială sau înregistrarea de stat a drepturilor apărute în temeiul lor;

c) acte de conservare. Copilul poate păstra temporar lucruri. (art.22 Codul civil al Republicii Moldova).



Copilul are dreptul și este obligat să frecventeze școala

Învățământul în țara noastră este gratuit. Din clasa întâi până în clasa a noua copilul este obligat să frecventeze școala, responsabilitatea pentru frecventarea de către copii a școlii și pentru reușita bună a copiilor le revine părinților.

Părinții pot alege școală, indiferent de locul de trai. La alegerea instituției de învățământ părerea copilului de la vârsta de 10 ani este luată în considerație.



Fiecare copil are dreptul la odihnă și vacanță, să participe la jocuri, evenimente distractive, adecvate vârstei, de asemenea să participe la evenimente culturale și să facă artă. Copilul poate frecventa cercuri de creație de pe lângă școli, case de cultură. Vara copiii au dreptul să se odihnească la tabere de odihnă sau tabere de vară, sau să meargă împreună cu părinții în excursii turistice.

DE LA 10 ANI



Cetățeanul de 10 ani își dă acordul pentru schimbarea numelui sau numelui de familie:

- își exprimă acordul pentru înfierea sa sau pentru transmiterea în familie adoptivă, pentru restabilirea în drepturi părintești a părinților lui;
- își exprimă părerea cu cine dintre părinții care divorțează ar vrea să trăiască după divorț;
- are dreptul să fie audiat în cadrul oricărei ședințe de judecată;
- poate deveni membru al organizațiilor copiilor.

DE LA 14 ANI

Copilul care a împlinit vârsta de 14 ani încheie acte juridice cu încuviințarea părinților, adoptatorilor sau a curatorului, iar în cazurile prevăzute de lege, și cu încuviințarea autorității tutelare.

Toate actele juridice pentru și în numele minorului pînă la împlinirea vârstei de 14 ani pot fi încheiate doar de părinți, adoptatori sau tutore, în condițiile prevăzute de lege.



Copilul care a împlinit vârsta de 14 ani are dreptul fără consimțămîntul părinților, adoptatorilor sau al curatorului:

- ✓ să dispună de salariu, bursă sau de alte venituri rezultate din activități proprii;
- ✓ să exercite dreptul de autor asupra unei lucrări științifice, literare sau de artă, asupra unei invenții sau unui alt rezultat al activității intelectuale apărute de lege;
- ✓ să facă depuneri în instituțiile financiare și să dispună de aceste depuneri în conformitate cu legea;
- ✓ să încheie:
 - acte juridice curente de mică valoare care se execută la momentul încheierii lor;
 - acte juridice de obținere gratuită a unor beneficii care nu necesită

autentificare notarială sau înregistrarea de stat a drepturilor apărute în temeiul lor;

- acte de conservare.

Copilul care a împlinit vârsta de 16 ani poate deveni membru de cooperativă.

Din motive întemeiate minorul poate fi limitat de instanța de judecată, la cererea părinților, adoptatorilor sau a curatorului ori a autorității tutelare, în drepturile prevăzute mai sus.

- are dreptul să solicite anularea înfierii în cazurile prevăzute de lege;
- părinții minori au dreptul să solicite stabilirea paternității copiilor lor prin instanța de judecată;
- poate învăța să conducă motocicleta;
- are dreptul să conducă bicicletă în traficul rutier;
- poate deveni membru al organizațiilor obștești pentru tineret;
- poartă răspundere penală pentru infracțiuni grave (omor, jaf, tâlhărie, șantaj);
- poartă răspundere materială pe tranzacțiile încheiate, precum și pentru cauzare de daune patrimoniale;
- poate fi exmatriculat din școală pentru încălcări grave.

DE LA 15 ANI

Cetățeanul de 15 ani poate fi angajat în muncă, cu titlu de excepție, în condiția obligatorie a acordului părinților, la anumite munci ușoare cu durată programului până la 4 ore de muncă pe zi. Este angajat cu acordul organului sindical al întreprinderii cu respectarea strictă a unor condiții: angajare doar după un examen medical adecvat, asigurarea unei săptămâni de muncă reduse de 24 ore, este interzisă munca copiilor la lucrările în condiții de muncă grele, vătămătoare și/sau periculoase.

DE LA 16 ANI

Cetățeanul de 16 ani

- are dreptul să se căsătorească cu acordul părinților sau organelor publice locale în caz de existență a unor cauze obiective;
- părinții minori care nu sunt căsătoriți, în cazul când li se naște un copil, fiind stabilită paternitatea lor, au dreptul să exercite de sine stătător drepturile lor părintești;
- poate fi angajat la anumite munci ușoare cu durata programului până la 4 ore de muncă pe zi;
- capătă posibilitatea de a viziona emisiuni și filme marcate cu indicele +16;
- poate deveni membru de cooperativă;
- poate fi recunoscut ca avînd capacitate de exercițiu deplină dacă lucrează în baza unui contract de muncă sau, cu acordul părinților, adoptatorilor sau curatorului, practică activitate de întreprinzător;
- are dreptul de a conduce motocicletă sau cvadriciclu cu motor;
- are dreptul de a învăța să conducă automobilul în prezența unui instructor;
- are dreptul de a încheia de sine stătător contract de muncă; cu păstrarea unor înlesniri prevăzute de legislația muncii (timp de muncă redus – săptămîna de muncă de 35 ore). Copilului nu i se vor da nici



Într-un caz munci sau sarcini care ar putea fi dăunătoare pentru sănătatea sau dezvoltarea lui fizică, morală, intelectuală;

- poartă răspundere administrativă în ordine specială (prin comisia pentru minori); pentru unele contravenții (de ex. huliganism mai puțin grav) poartă răspundere administrativă în modul general stabilit de lege, deci ca și alți cetățeni;
- poartă răspundere penală pentru săvârșirea oricărei infracțiuni
- tinerii care au împlinit vârsta de 16 ani sunt luați la evidența militară;

DE LA 18 ANI

Cetățeanul de 18 ani capătă aptitudinea de a dobândi prin fapta proprie și de a exercita drepturi civile, de a-și asuma personal obligații civile și de a le executa.

Capacitatea deplină de exercițiu începe la data când persoana fizică devine majoră, adică la împlinirea vârstei de 18 ani.

OBLIGAȚIILE COPILULUI

Copilul este obligat:

- să înțeleagă și să respecte regulile de conviețuire socială;
- să cunoască și să respecte valorile general-umane și tradițiile naționale;
- să capete cunoștințe, deprinderi, dexterități, să se pregătească pentru activitate utilă;
- să aibă o atitudine grijulie față de părinți, mediul înconjurător, pentru proprietatea privată și publică.

Autor: Svetlana Mironova
Șeful Reprezentanței Comrat a CpDOM

**Adresa: mun. Chişinău,
str. Sfatul Țării, 16
Tel: 022 234 - 800
Fax: 022 225 - 442
E-mail: cpdom@mdl.net**